

Бенвенуто Челліні

(1500-1571)

італійський скульптор, живописець,
ювелір, письменник

520 років від дня народження

З листопада 1500 р. у Флоренції народився видатний італійський художник, скульптор і ювелір доби Ренесансу Бенвенуто Челліні, син архітектора та музики Джованні Челліні, який працював на Медічі та у власній майстерні виготовляв музичні інструменти. Син вирішив присвятити себе ювелірній справі, і проти волі батька з 14 років почав навчання у ювеліра. Він робив успіхи і незабаром міг розпочати власну справу, але у 1516 році мусив покинути Флоренцію на півроку через участь у бійці, котру він сам влаштував. За помилуванням Джуліо де Медичі (що пізніше став Папою Климентом УІІ) Бенвенуто повернувся до Флоренції, де багато і плідно працював, але через сварку з батьком виїхав до Риму. Климент УІІ протегував Челліні і надавав йому замовлення, що не завадило майстру поскаржити і з ним. На диво, це неабияк сприяло його популярності, замовлень побільшало, незабаром Челліні зміг відкрити власну майстерню, де він виготовляв ювелірні вироби та печатки.

Під час облоги Рима у 1527 р., як палкий підданий Медичі, Челліні взяв участь у обороні і проявив себе непоганим вояком, що підняло його авторитет в очах Папи. Без вагань за наказом Папи він знищив декілька своїх ювелірних виробів, що разом важили близько 200 фунтів золота, перелив у злитки, аби вони не потрапили до рук ворогів. Скориставшись нагодою, Челліні вбив Помпео де Капітанеїса, що був ініціатором його переслідувань. Сім'я загиблого бажала помститися, та не знайшла підтримки володаря міста. Замість штрафу Папа видав Челліні листа на отримання волі. Вдячний Челліні старанно працював над створенням печатки для Климента.

Челліні можна вважати найвидатнішим ювеліром епохи Відродження. Він автор медальйонів папи Климента VII, короля Франциска I, медалі кардинала П'єтро Бембо, а також пернів і печаток. Золотий медальйон з Геркулесом, створений для Федеріко Джинорі, отримав схвальний відгук геніального Мікеланджело. Завдяки цьому популярність Челліні надзвичайно зросла, він став отримувати важливі замовлення та братися за найскладніші роботи. Трохи пізніше медальйон перейшов у володіння короля Франциска I і сприяв запрошенню Челліні до французького двору.

У 1540-1545 рр. Челліні працював у Парижі та Фонтенбло при дворі короля Франциска I. Король замовив та надав матеріали для дванадцяти срібних статуй. Як майстерню скульптор отримав невеликий палац неподалік від Лувра. Для короля було створено ще багато коштовних робіт. Челліні представив

заготовку золотої сільнички, яка припала правителю до душі. Неперевершена золота сільничка заввишки 26 см. відома як Сальєра. Алегоричні фігури на ній натякають на походження солі і перцю: сіль надає море (в особі Нептуна), а перець - земля (в особі богині Кібели). Ємністю для перцю слугував золотий храм поряд з богинею. Унікальна сільничка, як дипломатичний подарунок, потрапила з Франції у Австрію до Фердинанда Тірольського, після створення у Відні Музею історії мистецтв стала експонатом музейної колекції. У травні 2003 р. під час ремонту музею сільничку було викрадено. Розшуки тривали три роки. Про себе нагадав сам злочинець, що вимагав за твір 10.000.000 євро. Злочинця спіймали, викрадений твір знайшли у лісі біля міста Цветль в коробці зі свинцю. Твір повернули до музею, а злочинець отримав судовий вирок у п'ять років ув'язнення.

За короткий проміжок часу у Франції Челліні встиг отримати дуже впливових ворогів, серед яких була і фаворитка короля мадам д'Етамп. Тому 1545 року він вирішив повернутися до Італії. Франциск I дуже засмутився від'їздом митця та звинуватив його у невдячності.

Прибувши до Флоренції наприкінці червня, Челліні зустрівся із Козімо Медічі, який запропонував йому роботу та подарував будинок, де він прожив до кінця життя, у садку якого працював над створенням свого Персея.

Місце Челліні в історії мистецтв визначається його скульптурними роботами. Його творчість вплинула на розвиток маньєризму. Відомі скульптурні роботи Челліні - мармурова фігура Христа, німфа Фонтенбло, статуї античних богів, бронзові погруддя тощо.

Головним твором майстра є скульптурна група «Персей з головою Медузи», виконана на замовлення Козімо I Медічі, яка знаходиться у Лоджії Ланчі у Флоренції. Робота над скульптурою затягнулась аж на вісім років. За цей проміжок часу Челліні створив ще багато робіт із золота для герцогського двору, адже впродовж усієї творчої діяльності він сам відчував себе перш за усе золотих справ майстром, а вже потім - скульптором.

Усього на рахунку Бенвенуто Челліні було три вбивства, він багато разів стояв перед судом, перебував у в'язниці, його навіть було засуджено до страти і врятував лише лист Папи. Однієї ночі на нього намагалися скоїти замах, потім він небезпечно захворів, і сприйняв своє зцілення за диво. Перипетії свого буремного життя митець виклав у книзі «Життєпис Бенвенуто, сина маестро Джованні Челліні, флорентійця, написаний ним самим у Флоренції», яка є визначною пам'яткою літератури XVI століття.

Образ майстра надихнув композитора Гектора Берліоза на написання опери про життя Челліні. Олександр Дюма написав драму «Бенвенуто Челліні», а також роман «Асканіо», що базується на житті Бенвенуто.

